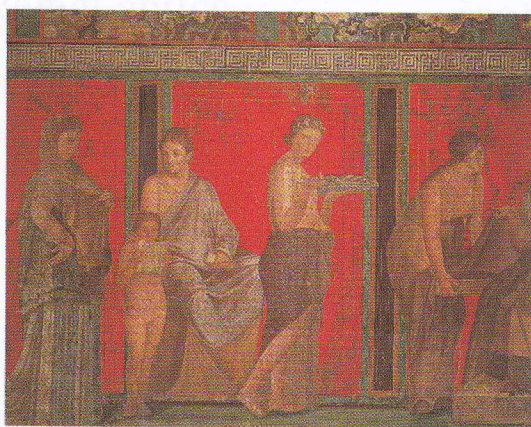

Roma antică

CONSULTANT ȘTIINȚIFIC

Dr. Paul C. Roberts

Custode al colecției de arheologie romană
Secția Antichități Grecești și Romane – British Museum, Londra

Cuprins

• LUMEA ROMANĂ •

Cele șapte coline	6
Etruscii	8
Guvernarea	10
Venerarea zeilor	12

• VIAȚA ÎN IMPERIU •

Căsătoria și viața de familie	14
Copiii și educația	16
Togi și tunici	18
Viața la oraș	20
Viața la țară	22
Meșteșugurile	24
Arhitectura și ingineria	26
Scriitori și filosofi	28
O viață sănătoasă	30
Hrana și ospetele	32
Spectacole	34

• IMPERIUL ÎN EXPANSIUNE •

Drumurile romane	36
Negustori acasă și peste hotare	38
Armata	40
Lărgirea Imperiului	42
Începuturile creștinismului	44

• CĂDEREA ROMEI •

Declinul Imperiului	46
Sfârșitul Imperiului de Apus	48
Imperiul de Răsărit	50
Descoperirea Romei antice	52
Omagii aduse împăraților	54
Indice	56

• LUMEA ROMANĂ •

Cele șapte coline

În Antichitate, Roma se întindea pe șapte coline deasupra fluviului Tibru. Nu se știe cu exactitate cine au fost întemeietorii Romei, însă, conform unei legende, doi frați gemeni, Romulus și Remus, au început construcția orașului în anul 753 î.Hr. Mama lor, Rhea Silvia, era urmașa lui Enea – un prinț al Troiei. Tatăl lor era Marte, zeul războiului. Romulus a devenit primul rege al Romei după ce și-a ucis fratele într-o dispută. Dovezile arheologice atestă că, începând din sec. VIII î.Hr., pe cele șapte coline trăiau risipite comunități de agricultori care, treptat, s-au unit și au format Roma. Cu timpul, orașul a devenit bogat și puternic. La început a fost cârmuit de regi, apoi s-a transformat în republică guvernată de popor, iar în final a fost condus de un lung șir de împărați. Vulturul a devenit simbolul imperiului și era purtat de ostași în timpul bătăliilor. Armata romană a cucerit multe teritorii. La apogeul său, Imperiul Roman înconjura Marea Neagră și Marea Mediterană și se întindea spre nord până la Zidul lui Hadrian din Britania.

LEGENDA ÎNTEMEIERII ROMEI
Rhea Silvia avea un unchi invidios, care a poruncit ca Romulus și Remus să fie înecați în Tibru. O lupoaică a găsit copiii și i-a hrănit cu laptele ei.

PORTUL ROMEI
Portul Ostia, de la gura fluviului Tibru, era situat la aproximativ 25 km distanță de Roma. Pe această monedă este gravată imaginea unor ambarcațiuni din portul antic.

753 î.Hr.
Conform legendei,
anul întemeierii
Romei

753–510 î.Hr.
Roma este
condusă de
regi.

510–27 î.Hr.
Republica
Romană

27 î.Hr.
Augustus devine
primul împărat al
Imperiului
Roman.

395 d.Hr.
Divizarea
Imperiului
Roman

476
Căderea
Imperiului
de Apus

1453
Este cucerit ultimul
oraș din Imperiul
Roman de Răsărit
(Bizantin).

ȘTIAȚI CĂ?

Italos era cuvântul grecesc pentru „tăuraș”. Deoarece primii romani foloseau vitele pe post de bani, acest „tărâm al vitelor” a devenit cunoscut drept „Italia”.

Aflați mai multe în capitolul
Declinul Imperiului

MONȘTRI MITICI

Etruscii au adoptat unele personaje din mitologia greacă, precum acest monstru asemănător cu un leu, numit himeră. Are un cap de capră pe mijlocul spatelui și un șarpe în loc de coadă.

• LUMEA ROMANĂ •

ETRUSCII

Italia a fost locuită cu mult înainte de întemeierea Romei. Pe teritoriul ei trăiau latini, samniți, umbrieni, sabini, greci și – cei mai puternici – etrusci. Etruria se întindea la nord și la sud de Roma. Avea o climă blândă, un sol mănșos pentru agricultură, minereuri metalice în subteran și păduri dese ce asigurau lemnul pentru construcția de case, temple, bărci și poduri. O legendă ne spune că etruscii au venit în Italia din Lidia, Asia Mică, deoarece în țara lor era foamete. Arheologii nu pot dovedi această presupunere, însă, din conținutul mormintelor etrusce, au aflat foarte multe despre viața de zi cu zi a acestei populații și despre orașele ei bine organizate. Asemenea caselor în care locuiau, etruscii își amenajau mormintele subterane cu multe statui frumoase din bronz și teracotă. Etruscii excelau în muzică, creșterea cailor și călărie. Erau și ingineri pricepuți. În anumite perioade, regii etrusci au condus Roma, iar mai târziu etruscii și latinii au format un singur popor.

OSPEȚE ÎMBELȘUGATE

O serie de picturi ample de pe pereții mormintelor etrusce, ferite de aer aproape 2 500 de ani, s-au conservat uimitor de bine. Scene ca aceasta, cu oameni petrecând la un banchet somptuos, ne arată cât de bine știau să se distreze etruscii.

STRĂJERUL PORȚII

Acest zeu cu două fețe, privind înainte și înapoi, este o versiune etruscă, anterioară, a lui Ianus, zeul roman al intrării și ieșirii.

MODELAȚI ÎN TERACOTĂ

În lumea antică, bărbații și femeile luau de obicei masa separat. În Etruria însă, soții mâncau adesea împreună, după cum ne arată capacul sculptat al acestui sicriu.

ȘTIATI CĂ?

Etruscii își preparau vopselele pentru pictură din roci și minerale: cretă sfărâmată pentru alb, praf de cărbune pentru negru și granule de fier oxidat pentru roșu.

DE PAZĂ

Sculptorii etrusci au creat numeroase statui din bronz.

Acestea înfățișau adesea războinici purtând coifuri uriașe cu creste, care-i făceau să pară mai înalți și mai slabi.

PREZICEREA VIITORULUI

Etruscii venerau mulți zei. Preoții numiți auguri, pretindeau că pot afla dorințele zeilor după anumite semne din natură. Interpretau tunetele, fulgerele și zborul păsărilor și preziceau viitorul după organele animalelor moarte, în special după ficat.

Această replică a ficatului unei oi (stânga) este împărțită pe secțiuni, fiecare cu numele unui alt zeu. A fost poate folosită de auguri pentru a examina ficatul animalelor, așa cum se vede în imaginea de pe spatele oglinzii de mai sus.

Guvernarea

Regii au condus Roma până în 510 î.Hr., când cetățenii l-au alungat pe ultimul rege, Tarquinius Superbus. Roma a devenit apoi republică și a fost condusă de politicieni aleși de popor. În fiecare an, cetățenii alegeau doi consuli și alți administratori guvernamentali dintre membrii unui grup numit Senat. Evitau astfel ca un singur om să dețină toată puterea. Iuliu Cezar (stânga sus), un general strălucit, a reunit multe succese militare care i-au adus popularitate și putere politică. În anul 49 î.Hr. el a intrat cu armata în Roma și a preluat puterea. A urmat un război civil, în care Cezar și-a înfrânt adversarii și a devenit conducătorul Romei. Această domnie a unui singur om i-a îngrijorat pe unii senatori, și, în 44 î.Hr., Cezar a fost asasinat. Moartea lui a dus la un nou război civil și la prăbușirea Republicii. Octavian, fiul adoptiv al lui Cezar, a câștigat puterea și a restabilit pacea în lumea romană. Sub numele de Augustus, a devenit, în 27 î.Hr., primul dintr-un lung șir de împărați ai Romei. Unii, precum Augustus și Traian, au condus cu înțelepciune, alții, ca Domițian și Nero, au făcut abuz de putere.

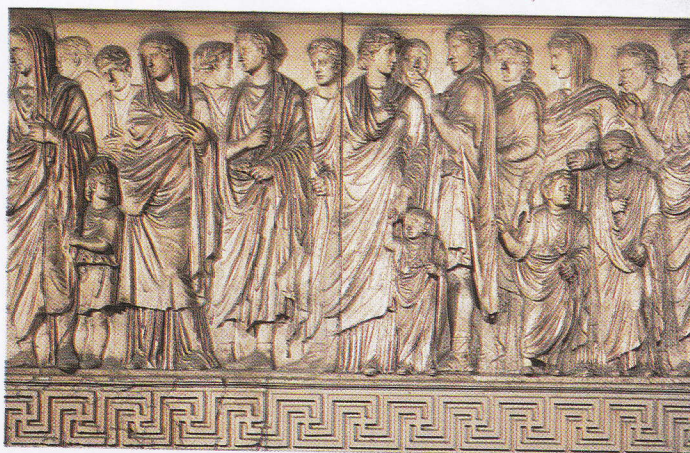

SIMBOLUL LEGII

Fascia era un mănunchi de nuiete legate în jurul unui topor și simboliza puterea unui magistrat. Era purtată de către ajutorul său mai tânăr. Romanii au preluat acest simbol de la etrusci.

ȘTIATI CĂ?

Împărații romani nu purtau pe cap coroane ca regii, ci cununi de lauri. Acestea erau oferite pe vremuri generalilor, în cinstea victoriei într-o bătălie.

CINSTINDU-L PE AUGUSTUS

Altarul de marmură al Augustine este sculptat pe toate laturile cu scene care ilustrează măreția primului împărat al Romei, Augustus. Pe această placă se văd membrii familiei imperiale.

CENTRUL ORAȘULUI
Centrul fiecărui oraș roman era forumul. Acest spațiu deschis era înconjurat de clădiri ale guvernului și de temple. Oamenii veneau în forum să voteze, să asculte discursuri, să asiste la procese, să citească anunțuri publice sau să discute problemele zilei.

FIGURI ÎN PIATRĂ

Sculpturile în piatră stratificată, numite camee, reprezentau deseori persoane de vază. Aceasta îl înfățișează pe împăratul Claudius împreună cu soția sa, Agrippina cea Tânără, și cu rudele ei.

ORDINEA SOCIALĂ

Nu toți locuitorii Romei antice erau cetățeni romani. Cetățenii erau împărțiți în trei categorii: patricieni bogați (precum acesta din imagine, care ține în mână busturile strămoșilor săi), oameni de afaceri, numiți cavaleri, și oameni de rând, numiți plebei. La început, numai patricienii aveau dreptul să devină senatori. Mai târziu, plebei și-au câștigat dreptul de a fi reprezentați în Senat, însă împărații le-au revocat acest drept. Nu erau cetățeni femeile, sclavii, străinii și locuitorii din provincii.

Aflați mai multe în capitolul Lărgirea Imperiului

Venerarea zeilor

Romanii se închinau aceluiași zei ca și grecii, doar că îi numeau altfel. De exemplu, Zeus era numit Jupiter, iar zeița Hera era Iunona. Zeii erau venerați prin rugăciuni, ofrande și jertfe animale. În plus, romanii credeau că în elementele naturii, precum copacii și râurile, și în obiectele făcute de mâna omului, precum ușile, balamalele și treptele, sălășluia câte un spirit. Capul familiei era responsabil de ritualurile religioase ale casei. Îndatoriile religioase din temple erau îndeplinite de slujbași guvernamentali. Preoții, numiți auguri, examinau măruntaiele animalelor moarte sau căutau înțelesuri în zborul păsărilor, despre care credeau că sunt mesageri ai zeilor. Odată cu lărgirea imperiului, romanii au luat contact cu religii noi, pe care le-au permis atâta timp cât ele nu ignorau zeitățile romane și nu amenințau stăpânirea romană. Evreii și creștinii au fost persecutați secole de-a rândul deoarece credințele lor sfidau autoritatea împăraților.

ALTARUL DIN CASĂ

În toate casele romanilor exista un altar închinat zeilor protectori ai căminului. În imagine, spiritele casei și ale cămării și zeul familiei (centru) stau deasupra unui șarpe sacru.

UN ZEU PERSAN

Mulți soldați romani îl venerau pe Mithra, doborâtorul taurului, zeul luminii și al înțelepciunii, cel născut cu o sabie în mână.

RELIGIE DIN EGIPT

Cultul lui Isis, zeița cerului și a pământului, a devenit popular la Roma după ce Cleopatra a locuit aici un an. Ulterior, Isis a avut adepți în tot imperiul.

ADORAȚIA LUI BACHUS

Adepții lui Dionysos sacrificau capre în cinstea lui. Zeul grec al vinului și al teatrului era cunoscut la romani sub numele de Bachus (dreapta).

UN TEMPLU PENTRU AUGUSTUS

Templul de la Nîmes, din Franța de azi, a fost construit în timpul domniei împăratului Augustus, pentru ca acesta să poată fi venerat.

ȘTIATI CĂ?

Preoții creșteau găini sacre.
Când păsările mâncau bine,
se spunea că e de bun augur.
Dacă mâncau puțin,
se credea că e semn rău.

ALELE FECIOARE

zeița căminului, era venerată
te casele romane. Șase pretese
te vestale îngrijeau altarul ei public
rumul Romei. Ele trebuiau să
grijă ca flacăra sfântă să ardă fără
are. Era o mare onoare pentru o
e să fie aleasă vestală.

ZEUL ÎNCEPUTURILOR

Zeu Ianus, cu cele două fețe care priveau una înainte
și alta înapoi, cunoștea – credeau romanii – și
trecutul, și viitorul. El era zeul începuturilor, de pildă
al primei ore din zi. Ianuarie, prima lună din an, a fost
numită în cinstea lui. Acest zeu roman timpuriu al
ieșirilor și intrărilor păzea ușile, porțile și arcadele.
Porțile altarului său din Roma erau întotdeauna
deschise în vreme de război și închise pe timp de pace.

